

การ เลื่อนฐานะทางสังคมของผู้นำทางธุรกิจ

นางสาว วราภรณ์ พันธุ์วงศ์กล่อม

004514

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2523

SOCIAL MOBILITY OF BUSINESS LEADERS

Miss Waraporn Phanwongklom

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Sociology

Department of Sociology and Anthropology

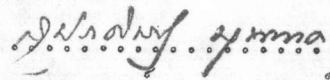
Graduate School

1980

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การเลื่อนฐานะทางสังคมของผู้นำทางธุรกิจ
โดย   น.ส. วราภรณ์ พันธุ์วงษ์ก่กล่อม
ภาควิชา   สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุทธ ศักดิ์เกษมรัตน์

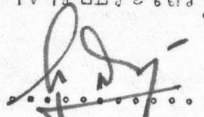

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประคิษฐ์ มุขนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ประเสริฐ แยมกลิ่นฟ้า)

.... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุทธ ศักดิ์เกษมรัตน์)

.... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศ์พิชญ์)

ฉันทิต์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การเลื่อนฐานะทางสังคมของผู้นำทางธุรกิจ
ชื่อผู้วิจัย	นางสาววราภรณ์ พันธุ์วงศ์กลม
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุทธ ศักดิ์เกษม
ภาควิชา	สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
ปีการศึกษา	2522

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะทั่วไปของผู้นำทางธุรกิจ แบบแผนการเลื่อนฐานะทางสังคม และเป็นการศึกษาทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับปัจจัยของการเลื่อนฐานะ

ซึ่งผู้ดเนินนำมาใช้ศึกษาได้มาจากการรวบรวมชีวประวัติย่อ ๆ ของนักธุรกิจจำนวน 186 คน ที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ซึ่งมีปรากฏอยู่ในนิตยสาร Who's Who In Thailand ฉบับเดือนมกราคม ค.ศ. 1973 ถึงฉบับเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1978 และการสัมภาษณ์รายละเอียดโดยใช้แบบสอบถามจากตัวอย่างกลุ่มเดียวกันนี้

ผลการวิจัยพบว่า นักธุรกิจชั้นนำของไทย โดยเฉลี่ยแล้วมีอายุประมาณ 41 ปี ส่วนมากมีอายุระหว่าง 30 - 44 ปี ผู้นำจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งได้เคยมีภักดิ์เป็นเจ้าของธุรกิจในกรุงเทพฯ นอกจากนี้เป็นผู้ที่ย้ายถิ่นมาจากภาคกลางมากที่สุด เพื่อเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพฯ ผู้นำเกือบทั้งหมดเป็นผู้ที่สมรสแล้ว ภรรยาของผู้นำส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาบางส่วนเป็นทางการ และประกอบอาชีพในเชิงเศรษฐกิจ เชื้อสายบรรพบุรุษทางฝ่ายบิดาของผู้นำเป็นคนเชื้อสายจีนมากกว่าคนไทย ผู้นำส่วนมากได้รับการศึกษาในระดับสูง มีจำนวนมากเกินกว่าครึ่งหนึ่งจบจากมหาวิทยาลัย ลักษณะภูมิหลังทางครอบครัวโดยทั่วไปมีบิดาของผู้นำได้รับการศึกษาอย่างเป็นทางการและส่วนมากประกอบอาชีพด้านธุรกิจขนาดใหญ่ ผู้นำจำนวนมากได้เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมทางสังคม โดยการเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มมากกว่าการเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีผลประโยชน์ต่อสาธารณชน

แบบแผนการเลื่อนฐานะทางสังคม เมื่อพิจารณาในชั่วอายุของตัวผู้ทำเอง
 ส่วนใหญ่เป็นการเลื่อนฐานะทางอาชีพ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพอาชีพแรก
 กับอาชีพปัจจุบัน โดยเลื่อนฐานะมาจากการเป็นเสมียนพนักงานมากที่สุด และไม่
 มีกิจกรรมที่ทำอยู่โดยที่เลื่อนฐานะทางอาชีพจากการเป็นเกษตรกร เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง
 อาชีพสองภิกษาในขณะที่ผู้นำเริ่มทำงานครั้งแรกกับอาชีพแรกของผู้ทำ ปรากฏว่ามีลักษณะ
 ของการสืบทอดทางอาชีพ คือ ผู้นำที่ภิกษาเป็นชนชั้นสูงจะเริ่มอาชีพแรกสถานภาพสูง และ
 กลุ่มผู้นำที่ภิกษาอยู่ในสถานภาพต่ำ ก็จะเริ่มอาชีพแรกที่มีสถานภาพต่ำเช่นกัน

การทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับปัจจัยของการเลื่อนฐานะโดยดั่งนี้ คือ

1. การศึกษาระดับสูง ไม่มีความสำคัญต่อการเลื่อนฐานะทางสังคมในชั่วอายุ
 ของผู้นำทางธุรกิจ แต่จะมีผลต่อผู้นำในการเริ่มทำงานอาชีพแรก
2. ภูมิหลังทางครอบครัว มีความสำคัญต่อการเลื่อนฐานะไปสู่ตำแหน่งผู้นำ
 ทางธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขนาดใหญ่จะมีการสืบทอดทางอาชีพระหว่างผู้นำ
 กับภิกษา
3. การเลื่อนฐานะทางสังคมของผู้นำทางธุรกิจของไทย ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ
 โครงสร้างทางสังคมที่มีการขยายตัวทางอาชีพ แต่ขึ้นอยู่กับลักษณะครอบครัวมากกว่า

Thesis Title   Social mobility of business leaders
Name   Waraporn Phanwongklom
Thesis Advisor   Assistant Professor Yut Sakdejayont
Department   Sociology and Anthropology
Academic Year   1979

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the characteristics of business leaders and pattern of mobility. This study tries to prove some hypotheses concerning factors which affect social mobility.

Data has been obtained by interviewing 186 business leaders selected from the 1973 - 1978 edition of Who's Who In Thailand to meet the following criteria : they occupy the highest positions in the firms in all types of business and industry.

The characteristics of business leaders were as follows: a great portion of business leaders in the sample were of age 30 - 44 years, or an average of 41 years. More than half of them were born in Bangkok, and most of those came from other provinces came from the central region for their education in Bangkok. Almost all of them were married, their wives had considerable formal education and earning. The larger proportion of business leaders had Chinese ancestors. The majority of them had high level of education, and it was also found that more than half of them had University degree.

A large number of fathers of business leaders received formal education, and were also in business. Most of business leaders participated in social activity group, as well as interest group or business

associations.

Intragenerational occupational mobility of business leaders has been found to be high. When comparing with their first occupation, the most mobile took their first occupations as clerks, salesmen and government servants. But compared with their fathers' occupation at the time the leaders entered into the labour force, the data show considerable influence of class inheritance from fathers to business leaders. The leaders with fathers of higher occupations tend to enter the labour force in first jobs that have more prestige.

The data seems to support the following hypotheses :

1. High level education does not influence intragenerational mobility of business leaders, but it determines their first occupations.
2. Family background influences mobility to the top business positions, particularly big business.
3. Social mobility of business leaders in Thailand has no clear connection with occupational structure of the whole society.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้เพราะข้าพเจ้าได้รับคำแนะนำ ความช่วยเหลือ คุณดูแลใจใส่ และการให้กำลังใจอย่างดียิ่งจากพ่อแม่ อาจารย์ นักธุรกิจชั้นนำ เพื่อน ๆ และน้อง ซึ่งข้าพเจ้าขอกล่าวนามไว้เพื่อเป็นเกียรติ ณ ที่นี้คือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุษกัณฑ์ เกษมบัณฑิต อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา คุณดูแล ใจใส่ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนมาทุกชั้นตอนของการวิจัย

ศาสตราจารย์ประเสริฐ แยมกมลนพคุณ ประธานกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำปรึกษา และให้ความสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ กรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำปรึกษาและขอศึกษิตต่าง ๆ

คุณสมัย มหาวาส ผู้ให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูล

นักธุรกิจชั้นนำทุกท่าน ซึ่งเป็นตัวอย่างในการศึกษานี้ ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์

เพื่อน ๆ และน้องที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือและให้กำลังใจเป็นอย่างดีในเรื่องการพิมพ์ การสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล คือ คุณบุรินทร์ รุ่งมณี คุณฉัตรพร ภูมิพิสัย คุณสุมาลย์ โทมัส คุณวราณี มีมานัส คุณบุษเรศ แซ่ฉิม คุณนิตติ กสิโกศล คุณเมธีศ ปลายทรัพย์ คุณสุนทรี ศรีปรัชญาคุณ คุณฉัตรภา ภาติกะวัชรัตน์ คุณพรณี อวนสกุล คุณพิชชาวรรณ กิตติวิบูลย์ คุณมุขสุดี เวทยสุธรรม และ คุณบรรยง พันธุ์วงศ์กล่อม

ข้าพเจ้าขอถือโอกาสนี้ กราบขอบพระคุณทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีตลอดมา ทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลงได้ และขอขอบคุณสถาบันไทยคดีศึกษา ที่ได้ให้ทุนในการทำวิจัยนี้

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1. สถานที่เกิดของผู้นำทางธุรกิจ	23
2. อายุเมื่อย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร	25
3. สถานภาพสมรสของผู้นำทางธุรกิจ	25
4. ระดับการศึกษาของภรรยาของผู้นำทางธุรกิจ	26
5. อาชีพของภรรยาของผู้นำทางธุรกิจ	27
6. เชื้อสายบรรพบุรุษของผู้นำทางธุรกิจ	28
7. ระดับการศึกษาของผู้นำทางธุรกิจ	29
8. ระดับการศึกษาของบิดาของผู้นำทางธุรกิจ	30
9. อาชีพของบิดาของผู้นำทางธุรกิจ	31
10. ระดับการศึกษาของมารดาของผู้นำทางธุรกิจ	32
11. อาชีพของมารดาของผู้นำทางธุรกิจ	33
12. การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมทางสังคมของผู้นำทางธุรกิจ	34
13. ประเภทของอุตสาหกรรม	36
14. อาชีพแรกของผู้นำทางธุรกิจ	39
15. อายุของผู้นำทางธุรกิจเมื่อเริ่มทำงานอาชีพแรก	41
16. อาชีพแรกของผู้นำทางธุรกิจกับอาชีพของบิดาในขณะนั้น	45
17. ระดับการศึกษาของผู้นำทางธุรกิจ จำแนกตามอายุ	47
18. การเปรียบเทียบอาชีพปัจจุบันกับอาชีพแรก จำแนกตามระดับ การศึกษาของผู้นำทางธุรกิจ	49
19. อาชีพแรกของผู้นำทางธุรกิจ จำแนกตามระดับการศึกษา	50
20. การเปรียบเทียบอาชีพแรกของผู้นำทางธุรกิจกับอาชีพของบิดาในขณะ นี้ จำแนกตามระดับการศึกษา	51

21.	ระบับการศึกษาระดับการศึกษาของบิดาจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้นำทางธุรกิจ	53
22.	อาชีพของบิดาจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้นำทางธุรกิจ . .	55
23.	อาชีพของบิดาจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา	63
24.	อาชีพแรกของผู้นำทางธุรกิจ จำแนกตามความสัมพันธ์กับบริษัท .	64
25.	การเปรียบเทียบอายุโดยเฉลี่ยระหว่างอายุเมื่อเริ่มทำงานเป็นอาชีพแรก/อายุเมื่อได้รับตำแหน่งปัจจุบัน และอายุปัจจุบันของผู้นำทางธุรกิจกับลักษณะอาชีพของบิดา	72
26.	การเปรียบเทียบอายุโดยเฉลี่ยระหว่างอายุเมื่อเริ่มทำงานเป็นอาชีพแรก/อายุเมื่อได้รับตำแหน่งปัจจุบัน และอายุปัจจุบันกับระดับการศึกษาของผู้นำทางธุรกิจ	73
27.	เปรียบเทียบสามะโนประชากรปี 2503 กับ 2513 จำแนกตามอาชีพ	78
28.	เปรียบเทียบการสำรวจแรงงานชายในปี 2508, 2518 ที่มีสถานภาพทางอาชีพเป็นผู้ปฏิบัติงานใช้วิชาชีพและผู้บริหาร ผู้จัดการ ในเขตเทศบาล จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม	79
29.	วิถีทางของการได้มาซึ่งความเป็นผู้นำ จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม	80

สารบัญ

หน้า

บทตั้งย่อภาษาไทย . . . . . ง

บทตั้งย่อภาษาอังกฤษ . . . . . ฉ

กิติกรรมประกาศ . . . . . ช

รายการตารางประกอบ . . . . . ญ

บทที่

1. บทนำ 1

2. ระเบียบวิธีวิจัย 12

3. ลักษณะทางสังคมของผู้เฝ้าทางธุรกิจ 21

4. การเลือกฐานะทางสังคม 35

5. สรุปการวิจัยและขอเสนอแนะ 83

บรรณานุกรม 89

ภาคผนวก . . . . .

ประวัติผู้เขียน . . . . .